

4. Иванов Е. Речка Стрый //Турист. - 1971. - № 6. - С. 15-20.
5. Коробков А.И. Днестр. - М.: Физкультура и спорт, 1984. - 30 с.
6. Наше общее будущее. Доклад международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСП): Пер. с англ. - М, 1989. - 58 с.
7. По Днестру. Туристская схема. - М.: ГУГК, 1975. - 20 с.

УДК: 502:71.338.484:504: 001.83

КАРПАТСЬКА КОНВЕНЦІЯ: РОЗВИТОК ЕКОТУРИЗМУ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРИЗНОМАНІТТЯ КАРПАТ

Я.І. Мовчан, А.Г. Безусько

Центр збереження біорізноманіття НаУКМА, Київ, Україна

Movchan Ya.I., Bezusko A.G. Carpathians Convention: development of the tourism in the Carpathians and biodiversity conservation

The data about prospect of the development of the tourism in the Carpathians region taking into account biodiversity conservation of Carpathian.

Стаття 9 Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат передбачає: що „Сторони вживають заходів для сприяння сталому туризму в Карпатах, який приносить користь для місцевого населення та базується на неповторній природі, ландшафтах та культурній спадщині Карпат, та посилюють з цією метою співпрацю.” Аналізуючи зміст цієї статті, не можна не погодитись з тим, що природа Карпат є унікальною і надзвичайно прекрасною, цей регіон має надзвичайно багату культурну спадщину. А ці дві складові пояснюють, чому Карпами є надзвичайно привабливим регіоном для розвитку туризму. А ось наскільки він може бути сталим, невиснажливим, і не збільшувати небезпеку знищення біорізноманіття Карпат? Як здійснити розвиток інфраструктури туристичного бізнесу, не пошкоджуючи (або мінімально пошкоджуючи) природне довкілля? І це не єдина загроза, що нависає над біорізноманіттям Карпат у зв'язку з розвитком туристичної галузі. Отже з одного боку туризм - це благо для регіону - і вирішення багатьох економічних проблем (від зайнятості населення в сфері туристичного бізнесу до стимулювання місцевих виробництв предметів народної творчості). З іншого боку - це збільшення тиску⁶ з боку людини на довкілля, і в першу чергу на біорізноманіття.

Світовий досвід засвідчує, що туризм є високорентабельною галуззю народного господарства багатьох країн світу. Так, в Іспанії він дає щорічно

17 млрд. дол. США., що відповідає 30 % доходів від щорічного експорту цієї країни, в Італії туризм забезпечує 11 %, а в Данії і в Австрії - 8 % прибутків, що поступають від експорту товарів та послуг [1]. Однак показники економічної результативності туризму в Україні поступаються зарубіжним, хоча в Карпатах : окремі центри, в господарській структурі яких рекреаційна галузь є провідною. В цілому, на сьогодні Карпатський регіон займає друге місце в Україні за обсягом доходів від рекреаційної сфери (22 % від сумарного показника по Україні) і поступається тільки Криму (від ювідно 42 %), випереджаючи Причорномор'я (17 %) і Приазов'я (13 %) [2]. Можна навести ще ряд переконливих аргументів на користь рекреаційної орієнтації перспективного розвитку Карпатського регіону. Але це не означає, що форсуєчи економічні процеси в даному напрямі, ми відразу ж досягнемо бажаних результатів: необхідні зважені рішення і продумані практичні дії. Крім того ми повинні враховувати і узгодження вирішення економічних проблем із збереженням біорізноманіття регіону, бо саме природна складова і є найголовнішою привабливою рисою регіону для туристів.

Розвиток рекреації в регіоні має розглядатися в контексті структурної перебудови його господарського комплексу, в перспективній моделі якого ця галузь повинна стати однією з профілюючих. Вищенаведене підтверджує актуальність та доцільність розвитку туризму в регіоні Українських Карпат, зокрема туризму міжнародного, прибутки від якого можуть стати суттєвим поповненням державного бюджету України. З урахуванням наявних в Карпатському регіоні природного, економічного, наукового і технічного потенціалу, а також його історичних і географічних особливостей, стратегічна мета перспективного розвитку території полягає в тому, щоб на основі оптимального використання природи, матеріально-технічних, трудових і інтелектуальних ресурсів створити ефективну туристичну систему, яка забезпечить матеріальний добробут населення і екологічну безпеку Карпатського краю [2-5].

Для розвитку Карпатського регіону пріоритетним, на наш погляд, є освоєння його туристичного потенціалу. Для підтвердження обґрунтованості цього вибору можна привести наступні основні аргументи:

- > наявність необхідної природно-ресурсної бази (в регіоні налічується понад 800 джерел і свердловин лікувальних мінеральних вод всіх відомих типів багато з них - унікальні) [1];
- > могутній потенціал для розвитку різних видів туризму - зеленого, водного, етнокультурного тощо;
- > вигідне географічне положення в центрі Європи;
- > чинник територіального поділу праці (фактично в Україні є 2 регіони, умови яких дозволяють найбільш повно забезпечувати задоволення

суспільних потреб в рекреаційних послугах: Причорноморсько-азовський та Карпатський);

- > порівняно висока екологічна безпека регіону (порівняно з іншими регіонами природа Карпат зазнала менших втрат і в багатьох місцях зберегла свій первісний стан, а це дуже важливе для розвитку відпочинку і туризму);
- > соціально-економічна специфіка гір (в гірських районах чотирьох карпатських областей проживає близько 1,3 млн. чол., а гори створюють специфічні, надзвичайно складні умови для проживання і господарювання, тому тут надзвичайно гостро стоїть проблема зайнятості, і, як наслідок - низький рівень матеріального добробуту жителів гір);
- > економічна конкурентоспроможність рекреаційної сфери [4]...

Спектр видів туризму, які можна було б успішно розвивати в регіоні Українських Карпат, дуже широкий. Зупинка лише за скромними інвестиціями і зваженою рекламною політикою, причому варто зосередитися на тих видах туризму, які вимагають лише організаційних і творчих зусиль.

Сьогодні найперспективнішим напрямком в світі вважається екологічний туризм. Екотуризм можна розвивати як в національних парках, на територіях, що перебувають під регульованою охороною, так і на інших територіях [3]. Об'єктами власне екотуризму можуть бути як природні, так і культурні визначні пам'ятки, природні і природно-антропогенні ландшафти, де традиційна культура складає єдине ціле з природним довкіллям. Екологічний туризм може стати справжнім джерелом надходжень до державного бюджету, тим більше в регіоні країни, що розвивається. На багатьох територіях регіону екологічний туризм може стати галуззю спеціалізації (наприклад, в гірських районах), представляючи конкурентоздатну альтернативу руйнуючій природу виробничо-господарській діяльності.

На основі вже наявної організаційної туристської бази перспективно було б активніше розвивати пригодницький туризм. Часто екотуристів захоплюють особливі визначні пам'ятки неживої природи, геоморфологічні, гідрологічні та інші об'єкти (гори, каньйони, печери, озера і річки). Тут, крім пізнавального, реалізується рекреаційний елемент екотуризму, який включає спортивний туризм, альпінізм, лижні, кінні, водні і піші походи та інші види активного і пасивного відпочинку. Однак необхідно зазначити необхідність спеціальної підготовки інструкторів, які не тільки повинні добре знати маршрути, мати елементарні навички першої медичної допомоги туристам, але і бути готовими вчити туристів екологічному ставленню до оточуючої їх природи. Саме інформаційно-просвітницька системна діяльність може сприяти вихованню дбайливого ставлення до природних багатств краю і

сприяти збереженню біорізноманіття. Невиснажливе використання природних багатств не суперечить положенням Карпатської конвенції і має стати основою для розвитку туристичного бізнесу.

Великого поширення міг би набути сільський зелений туризм, або екотуризм [6] ... Це туризм в сільській місцевості, при якому туристи під час свого відпочинку ведуть сільський спосіб життя на фермах, хуторах, селах [5]. Розвиток такого виду туризму був би найбільш актуальним для регіону з великим відсотком сільських поселень, що знову ж таки зможе вирішити проблему зайнятості сільського населення Карпатського регіону [7]. Ця форма туристичної діяльності є цікавою для пізнання традицій місцевого населення, їх самобутньої культури та мистецтва.

Не менш перспективним є об'єднання спеціальних засобів розміщення, таких як санаторно-курортні, лікувальні і оздоровчі установи, та об'єктів тимчасового розміщення: готелів, кемпінгів тощо, а так само інших об'єктів сфери обслуговування. Це зможе розширити набір послуг, що надаються, сприяти появі нового туристського продукту [4].

Таким чином, перспективними напрямками туристичного бізнесу в регіоні Українських Карпат можна вважати розвиток екотуризму та сільського зеленого туризму. Важливо стимулювати міжнародні туристичні прибуття та впроваджувати у практику різноманітні екзотичні види туризму (такі, як пригодницький чи екстремальний туризм). В той же час, необхідною умовою такого сценарію розвитку регіону має бути збереження його біорізноманітності, „дикої“ природи, яка буде виступати базовим природним капіталом - основою бізнесу. Це потребує випереджаючої інформаційно-просвітницької системної діяльності на основі впровадження положень Карпатської конвенції та методології формування Карпатської екомережі.

- 1 Вачевський М.В., Свінцов О.М., Кузнецов В.Ф. Розвиток рекреаційної сфери в Карпатському регіоні // Український бальнеологічний журнал. - 2001. - № 1. - С. 99-104.
- 2 Гук Н.А. Підходи до класифікації туризму // <http://www.tourlib.coiumb.net.ua/Statti/Tourism/guk4.htm>
- 3 Коробов В. Экологический туризм // <http://ecogender.narod.ru/>.
- 4 Кравців В.С., Євдокимснко В.К., Габрель М.М. Рекреаційна політика Карпатського регіону. - Чернівці: Прут, 1995. - 68 с.
- 5 Мазур Ф.Ф. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії (на прикладі Карпатського регіону): Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 96 с.
- 6 Сільський туризм // http://www.bucoda.cv.Ua/tour/1/2_1.html.
- 7 Томашевська О. Золоті поради для ведення бізнесу власниками агро осель // Гомін Дрогобиччини. - 2003. - № 2 (25). - С. 1.